

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
INAPOIAZĂ.

Umbra

jud. Csanád

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei
Pe 6 luni . . . 20 Lei
Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Momente.

»Atentatul dela Blaj«, scris de unul din cei mai distinși protopopi ai bisericii ortodoxe dela noi, a pus de nou în lumină intențiunile puțin creștinești ale acestei biserici, precum și felul de luptă pe care înțelege să-l folosească față de noi. În ochii ei, biserica noastră este un ghimpe, care-i întunecă tot mai mult orizontul vederii. Întreg trecutul nostru, de un foarte curat și atât de rodnic naționalism, este nesocotit pentru a se proslăvi, în schimb, acțiunea desbinătoare și atât de nero-mânească a cutărui călugăr Sofronie. Iar viitorul bisericii noastre, prin care s'ar putea cimenta pe vecie legături mai trainice decât cele politice, cu toții frații noștri de sânge, este bagatelizat, pe tema că... »latinizata se împacă foarte bine cu ortodoxismul«. Dar fiindcă se găesc atâtea oameni de înaltă autoritate — între cari foarte mulți ortodoci —, pentru cari trecutul Blajului nostru este cea mai frumoasă pagină a istoriei culturii românești, iar viitorul bisericii noastre o puternică garanță, că smulgându-se neamul românesc prin ea din brațele tembelismului oriental, va putea trece pe temelii solide, biserica ortodoxă se teme, se vede, de noi și de aceea ne-a jurat peirea. Și că acest gând cât este de puțin creștinesc, se vede din armele pe cari le îndreaptă împotriva bisericii noastre. Mitropolitul Suciu, ales în primăvara anului 1918 în semnul celei mai românești conștiințe și direct ca o sfidare a ingerințelor terorizante dela Budapesta, este declarat atentator la adresa »poporului român și a țării«, iar preoții uniți, cari au știut să nu aleagă un Mangra, sunt: »propovăduitorii ideii naționale maghiare, desprețuitoarii limbei românești și idolii culturii ungurești«. Așa ne-o spune protopresbiterul Papp dela »Beiușul«, pentru că, se vede, așa este porunca dela cei ce conduc acțiunea nesocotită de exterminare a bisericii noastre.

* * *

Ieșirii atât de îndrăznețe dela »Beiușul« nu i-am fi dat însă o atențiune mai deosebită, dacă nu am fi văzut în ea o nouă verigă din lanțul, atât de lung deja, al loviturilor ce ni-se aplică din toate părțile. Scrisul copilăresc al păr. Papp ne-ar fi trezit doar un zimbet de compătimire, dacă nu am fi știut, că Sfinția Sa lucrează în deplin acord cu factorii conducători ai ortodoxismului român. Cazul recent dela Toarcla, cu amestecul atât de neînțeles al vicarului arhiepiscopesc dela Sibiu, și cu decisiul lipsit de orice temelii legal al însuș mitropolitului primat Cristea, ne dispensează de a mai trebui să stăruim mult asupra acestei realități. Ne doare mult, că trebuie să o constatăm de nou, dar o facem cu acea liniște, pe care ni-o dă conștiința, că suntem în stăpânirea adevărului, care nu poate fi biruit definitiv niciodată. Iar în cazul nostru credem, că nici chiar vremelnice! Și o spunem aceasta cu toată solidarizarea organelor de stat cu chestiunea timbrului pentru catedrala ortodoxă din Cluj, tot o manoperă a bisericii ortodoxe.

Vorbe de actualitate*)

de Preotul Ioan Rusu-Firminiș.

Deși foarte nepretențioasă și foarte răbdurie, preoțimea română, abia răsbind între atâtea năcazuri îndurate zi de zi, era să ia hotărârea să alerge cu cuvenit respect la marii Țării, ca aceștia, luând în dreaptă apreciere doleanțele ei, să urmeze cu bunăvoință a statornici o lege, privitor la dotațiunea ei, congruent poziției ce și-a eluat și în drept raport cu misiunea socială ce îndeplinește. S'a abandonat însă această inițiativă.

Dar vorbele, pe cari le plasăm aici se impun, drept aducere aminte.

Dela începuturile creștinismului între noi Români, preoțimea română și-a făcut datoria totdeauna în cel mai strălucit chip, atât privitor la aceea, ce omul are mai scump, sufletul său, cât și privitor la închiegarea și conservarea neamului românesc, dearândul veacurilor. Așa că se poate afirma, că România mare a făcut-o de toate neamurile mărit Dumnezeu părinților noștri, care au doșise brațele și aprinse dragostea de țară și neam a soldatului român, fiindu-i unelte smeritele sale slugi, preoții, cari totdeauna nădăduiau într'ansul și cătră cari El și-a întors fața Sa, de câteori aceștia tins-au ca Moisi mâinile sale la cer dela sfântul altar, exorând milă și o mai bună soartă neamului românesc!

Soarta și-a legat-o preoțimea de soarta poporului și durerea lui a usturat întâiu pe preoții lui, cari nu s'au îngrozit a suferi și temniță și bătăi și mucenicie pentru el. Și răul preoților mucenici pentru neam și lege e lung și foarte grăitor.

Aceste zise le pot contesta unii sumeți și răi, dar a le răsturna niciodată.

Dar să lăsăm trecutul. Ne-ar plăcea, ne-ar trebui pentru prezent, în dulcea reverie a visurilor noastre împlinite, și pentru viitor un ajutor moral și material, care să ne susțină, să ne fie sprijinoane în lupta cu agresorii de multe feluri ai țării și ai legii noastre sfinte.

Să lăsăm trecutul cu controlul polițenesc și jandarmăresc, instituit împotriva preoțimii române și aplicat totdeauna pentru ca aceasta să nu-și poată împlini sublima misiune de propovăduitoare a veșnicului adevăr și al viului său naționalism.

*) Soarta materială a preoțimii o știm bineșor aranjată. Dl Octavian Goga, ministrul cultelor, a spus în ședința din 18 Iunie a Senatului, că bugetul de pe acest an al cultelor a fost urcat față de anul trecut întâiu cu 38 milioane, iar acum în urmă (din cele 300 mil. oferite de dl Titulescu) cu alte 28 milioane. Din aceste sume s'au îmbunătățit simțitor salariile preoțimii din vechiul regat, — mai mari de cum au fost cele noi —, unificându-se salarizarea celor dela noi cu cei din vechiul regat. Zilele acestea se votează bugetul, și apoi se vor putea ordona nouile ajutoare ale preoțimii. — Cu toate acestea am publicat cu plăcere articolul păr. Rusu, pentru ideile relevate în legătură cu această chestiune. N. Red.

Să lăsăm și trecutul de abia de doi ani' când chiar cei încălzii la sinul preoțimii cu atâtea dragoste, îngăimăciți de cap de niște netrebnci străini și necreștini, dușmani a tot ce este ciastit și stânt, împreună cu câțiva intelectuali de ai noștri, jaluzi, se vede, de ceace preoțimea a putut să efectuiască — s'au întors împotriva ei dușmănuindu-o, terfelindu-o și bruscându-o în chipul cel mai ordinar...

Și totuș preoțimea n'a încetat a-i iubi și a munci pentru ei, știind că adevărul are să biruiască.

Iubire! Sublimă vorbă! Preoțimea crede și vrea să creadă în puterea nebiruită a iubirii. Multe ne reamintim de ea, ori că am cetit de ea, ori că am simțit-o. Toate se pot prăpădi, toate se pot nimici în lume, dar iubirea pentru cei puși la grijile ei, nu există putere care să o poată scoate din sufletul preoțimii. Încă și între înfricoșătoarele înflăcărări ale lumii, între manifestările politice urei și a fățarniciei, a emulării pătimase, a jaluziei și a falșelor doctrine cu largi vociferări, a haoticelor perondări ale evenimentelor zilelor noastre, între ravigiile otrăvitei culturi omenesti, plină de atâtea rătăcirii, — iubirea, cultura evanghelică singură poate găsi ostenitul puls al omenimii, gata de de a sta veghe la enorma durere, la pericolele și svărcolirile ei de moarte, asemănătoare unei stele în plină lucire într'o noapte grea, viforoasă.

Mare noroc că această lucire nu se poate întuneca!

Are nevoie preoțimea de ajutor moral și material! Visul secular al românilor s'a împlinit. Iată-ne uniți în România mare. Dar zgura rătăcitelor învățături, sămănate de cei mai descreați și lăpădați de Dumnezeu, încă nu s'a șters de pe buzele oamenilor. În acest respect și în altele multe o pomenire trebuiește. Și în săvârșirea acestui lueru partea leului îi revine preoțimei.

Dar ea își va face datoria, după programul ce-l are gata. Acest program conține miraculoasa putere, care o să rezidească lumea zdrențuită, balzamal prin care se vor cicatriza mortalele ei rane, redându-o unei orânduite vieți și nădejilor de fericire.

Programul ei e depus în evanghelia lui Hristos! Din ea știe să scoată preoțimea balzamal alinaător pentru cei suferinzi; îndrumare pentru cei rătăcitori; o căldică suflare și indemn de revenire pentru sufletele amorțite și pline de fărădelegi; o prudentă mulcomire pentru durele porniri materialiste; făclia dreptății și a virtuții; uneltele cu cari să dărâme zidul ridicat între înțelegerea dintre om și om; căldura dragostei cu care să ridice din pulvere pe cei nenorociți; din ea poate să scoată preoțimea o sublimă doctrină socială, pe lângă care doctrina unui Marx, Bebel și soții, străini de firea și duhul nostru — e o nemernică bășică de săpun, bună de arătat unor copii nepricepuți!

În ochii preoțimei doctrinele inventate, conceptele, sistemele filosofice ghicite la porunceală și îmbrățișate atât de ușuratic de su

perfidiali și de cei cu o spoială de știință, nu valorează nimic în fața doctrinei din evanghelie. Ea le știe reduce la adevărata lor valoare.

Merită dar preoțimea în munca ei un sprijin moral și material! Să i-se dea din partea tuturor. Aprecierea preoțimei va servi spre binele țării, iar ajutorul moral, dat în conformitate cu principiile ei, va realiza consolidarea și fericirea atât de dorită a scumpei noastre patrii.

Pentru Țara Sfântă. Se știe, că pe urma tratatelor de pace, Palestina a ajuns o republică jidovească sub protectoratul Angliei. Preocupată de consolidarea influenței sale asupra acestor ținuturi, peste cari până bine de curând se resimțea puterea protectoratului francez deprins asupra întreg catolicismului din Orient, guvernul englez, la spatele căruia lucrează finanțele internaționale francmasonice, își dă toată silința să intre în grația Cionismului întemeietor de țară. Din toate părțile, dar mai ales din Rusia, Polonia și Ungaria, Palestina este invadată mai nou de puholul jidovimei scoase din aceste țări, cari nu mai înțeleg să fie exploatare de un element atât de distrugător. Creștinismul pierde astfel tot mai mult terenul în acest leagăn al creștinismului, iar locurile sfinte înseși ajung cu încetul să nu mai poată păstra caracterul avut până acum, al unor înălțătoare centre de peregrinaj pentru întreaga creștinătate.

Contra acestei noi situații s'a ridicat în ultimul Consistor, Sfântul Părinte al Romei, Benedict al XV-lea, cerându-i toată tăria, ca interese meschine și considerații politice să nu profaneze evlavioasa tradiție, care a stăpânit atâtea veacuri de-a rândul pământul sfințit de pașii Mântuitorului lumii. „Este evident, spune Sf. Părinte, că situația creștinilor din Țara Sfântă a devenit mult mai grea decât oricând înainte. Desigur fără de intențiunea autorilor, noile legi și instituții politice tind incontestabil de a scoate, în favorul Jidovimii, crești-

nismul din poziția pe care a avut-o totdeauna până acum. Acesta e scopul care se urmărește de atâtea persoane, cu sforțări intense, când pentru a despola locurile sfinte de caracterul lor sacrat și a-le preface în locuri de plăcere, introduc aici atracțiile spectacolelor lumești și toate incitămele sensualității, frivolității deplorabile oriunde aiurea, dar cu totul deplasate într-o regiune acoperită de cele mai venerabile monumente religioase”. Sf. Părinte invită apoi întreaga lume creștină de a lucra din toate puterile pentru salvarea acestor sfinte locașuri.

Primejdia este desigur mare, dar cunoscând înalta autoritate morală, de care se bucură sf. Scuun al Romei, nu ne îndoiim, că protestul desinteresat al sf. Părinte va fi în stare să asigure și pe viitor atmosfera de înaltă moralitate, ce trebuie să stăpânească în jurul acestor sfinte relicvii, atât de scumpe nouă tuturor.

Timbrul catedralei ortodoxe din Cluj. Ne-am mai ocupat de el, în Nr. 24. Scriam de el gazetele din Cluj, fiindcă se vede că pe acolo nu mai era secret, dar noi refuzam a crede, că s'ar putea impune vre-odată un atare timbru, în forma cum se svonise. „Illegalitatea unei astfel de dispoziții, ziceam atunci, ar fi atât de evidentă și ar provoca un resens atât de unanim, încât ni-se pare, că la nici un caz nu se poate produce”.

Și totuș s'a produs! Ne-o spune „Gazeta Oficială” a comisiunii regionale de unificare din Cluj, care în Nr. 22 (23 Iunie c.) publică cu datul de 1 Ianuarie 1921 și cu iscălitura secretarilor generali dela interne și finanțe de pe atunci (sub Nr. 10869 M. Int.) *Regulamentul relativ la timbrul cultural pentru clădirea catedralei ortodoxe în Cluj.* Aici se prevede, că „începând cu data de când se va pune în aplicare timbrul (data când Consistorul ortodox va pune primul stoc de timbre la dispoziția secretariatului general de finanțe), el se va aplica în mod obligator (*) în tot cuprinsul Transilvaniei, Banat, Crișana șcl. asupra tu-

turor biletelor de intrare dela teatre, cinematografe, conferințe, concerte, serbări, petreceri sau orice alte spectacole cu plată de intrare: *în seopul străngerii fondului necesar construirii catedralei ortodoxe din Cluj*”. Și asta pe durata unui an și 15 zile! Se iau apoi toate măsurile pentru ca această nouă dare, care vrea să ne ferească numai pe noi cei de pe teritoriul „statutului organic al lui Șaguna”, să se și plătească, prevăzându-se amenda întreită pentru contravenienții, cari dacă sunt polițiști, jandarmi sau funcționari administrativi, mai sunt pe deasupra și „personal responsabili materialicește pentru orice păgubiri”.

Iată prin urmare un impozit de stat după toată legea asupra întregii suflări a Ardealului (și numai a lui!) pentru a se ridica din sumele adunate o catedrală a episcopiei ortodoxe din Cluj! O absurditate juridică, decât care mai cu coarne nu credem să se fi produs alta în întreg veacul al douăzecilea. Dar este și o ilegalitate provocatoare, prin care s'a făcut cel mai rău serviciu cu puțința noii episcopii dela Cluj, ca să nu mai vorbim de scăderea ce va avea pe urma ei prestigiul statului nostru, cu care n'ar fi permis să se joace nime de-a cotca.

Dar se pare, că guvernul și-a dat seamă de urmările nefaste ale unui atare impozit, căci în Nr. 24 (30 Iunie c.) al aceleiaș gazete se poate citi, ce-i drept fără dat, număr și iscălitură, următorul *Comunicat*: „Regulamentul relativ la timbrul cultural pentru clădirea catedralei ortodoxe în Cluj, tipărindu-se greșit (!), se consideră neavenit și se va publica a doua oră — aprobat de guvern (! Până acum n'a fost?) —, când se va pune și în aplicare”.

Or, noi protestăm de pe acum împotriva oricărei retipăriri și cerem în numele celui mai elementar bun simț iuridic, ca această chestiune să se iee pentru totdeauna dela ordinea zilei! Afișarea ei de o săptămână a ajuns pentru a ne blama în fața lumii culte pe un deceniu. Să căutăm mai curând a repara acest blam, oferind o binemeritată distincție tipografului

□ □ Foia „Unirii”. □ □

Cronică școlară.

Excursii. Un liceu greco-catolic pe calea sta-tificării. Artă pentru artă.

De prof. Dr. Alexandru Ciplea.

Cine va putea să tăgăduiască covârșitoarea utilitate a excursiilor școlare? Marile foloase ale acestor excursii nu rezidă numai în lărgirea cercului de cunoștințe, ci mai mult în faptul, că elevii și conducătorii lor pot să cunoască sufletul Românilor din alte părți. Aceste excursii, aranjate cuminte și sprijinite de forurile superioare, vor fi un mijloc puternic al unirii sufletești. Și mai cu seamă, să se întâlnească cât mai des elevii din toate ținuturile. Aceste conveniri însă să fie făcute cu toată îngrijirea. Nu așa ca și concursul din 1—3 Iunie a. c., în neorânduială orientală, cu lucrări îngrămădite, cu plasare proastă; o adevărată confuzie babilonică.

Tot pentru unirea sufletească a elevilor, a conducătorilor de mâine, ar fi bine să se reinvie corespondența elevilor din deosebitele ținuturi. În vremea stăpânirii ungurești, eludând eu mari greutatea și vigilanța Ungurilor, elevii dela liceul din Beiuș scriau celor din Turau-Severin. Cu câtă evlavie se cetiau în curtea liceului din Beiuș, scrisorile frumoase, înflăcărâte ale Turnu-Severinenilor (Petrescu, Popescu, Ionescu-Șișești, Roibanescu). Cu cât drag am alergat să-i întâlnim la Putna, cu prilejul serbărilor naționale din 1904. Iar la 2 ani după aceea, câte

înlesniri ne-au făcut, când, cu prilejul expoziției din București, am vizitat capitala și am făcut excursii în frumoasa Oltenie.

Socotesc, că acest schimb de scrisori va avea darul de a șterge multe prejucții, de a apropia inimile tinerilor; ar fi cea mai bună pregătire pentru excursii școlare folositoare.

Excursiile școlare sunt totdeauna de folos pentru excursioniști. Și s'ar putea aranja așa, ca să fie de folos și pentru ținutul vizitat. Imi aduc aminte de excursia absolvenților școlii normale din Piatra-Neamț — dacă nu mă înșel —; aceștia în comunele, pe unde au trecut, au dat concerte, au jucat piese teatrale ș. a. Excursii de acest fel, împreunate cu producțiuni și conferințe, au făcut în acest an și liceele noastre din Transilvania. Și poate ministerul din București ar face mai bine, dacă ar încuraja aceste înocări frumoase, decât să angajeze conferențieri singuratici, plătiți cu diurne grase.

* * *

Liceul din Năsăud s'a înființat în 1863. Gloriosii fondatori ai liceului, grănicerii de pe valea Someșului, au așezat acest institut sub aripile bisericii. Și de fapt până la anii 90 ai veacului trecut, acest liceu a purtat numele de „Gimnaziu superior greco-catolic român”. Faimosul Bánffy i-a luat caracterul confesional, și de atunci s'a pornit o goană nebună împotriva acestui institut de cultură românească. Nebunia ungurească și-a ajuns apogeul în vara anului 1918, când a sistat lefurile profesorilor dela liceu.

Nu mult după înfăptuirea idealului național, s'a început un nou calvar pentru liceul

acesta românesc. Și acest calvar e mai dureros pentru că e pornit din partea guvernelor românești, care aveau datoria să remunereze sforțările uriașe ale celor 4—5 licee românești de dincoace de munți. Doar aceste singure au susținut în vremi grele conștiința națională. Cu privire la liceul din Năsăud am fi așteptat să se șteargă nedreptatea strigătoare la cer a baronului Bánffy și să fie declarat din nou „Liceu greco-catolic”. Și, dimpotrivă, ce vedem? Ministerul din București cere ce n'a cerut nici cel mai rabi guvern din Budapesta: statificarea liceului. Și ca să dea zor acestei statificări, se sistează întregirile de leafă ale profesorilor. Motivul: rezoane mai înalte de stat. Această motivare însă nu prinde. Amandamentul la art. 7 al legii agrare ne dovedește, că guvernul nostru apără mai mult interesele străine, decât pe cele românești. Atunci care poate fi adevăratul motiv al încercărilor de statificare pe toată linia? Nu e oare la mijloc o manevră francmasonică?

Biserica noastră protestează cu toată tăria împotriva acestei nedreptăți. Să bage de seamă francmasonii dela București, că Combes a murit și nu vor putea să-l reinvie în Țara-Românească.

* * *

A fost o vreme, când scriitorii noștri se sfiau „până și de rostirea cuvintelor: patrie, iubire de țară, de popor; de limba și de dătinile strămoșești” (în prefața „Semănătoru”-lui). „Neavând în suflet căldura unui ideal mare, românesc, scriitorii s'au scoborit de pe amvon, pentru ca în bisericuțele lor, să facă slujbe,

care a avut divină inspirație de a „culege greșit“ (atât de greșit!!) un ordin, care altfel nu se putea revoca atât de curând.

Spicuiți.

Cetitorii noștri își mai aduc desigur aminte de »Paradoxele« d. Gavr. Todica, reproduse în Nr. 20 al acestei gazete. Adevărul ce cuprindeau a neliniștit binisor cercurile ortodoxiei noastre dela Sibiu și un prim-articol apărut nu peste mult în Telegraful Român (Nr. 39) din penna dlui Dr. Sebastian Stanca căuta să slăbească puterea concluziilor ce se deprindeau atât de luminos din constatările lapidare ale dlui Todica. Se spune aici, că autorul »paradoxelor« este »în vădită contradicție cu istoria«, că este »blasfem față de un martir ca Sava Brancovici«, că comite o »fundamentală greșală susținând, că Atanasie Anghel ne-a îndreptat privirile spre Roma, spre origina noastră romană«, că »biserica ortodoxă a fost factorul principal care a pregătit gloria zilelor de astăzi« și că este »cel puțin o necuviință a nu recunoaște acest merit bisericii, care a păstrat neprihănit sufletul românesc«, pentru a încheia cu tipicul: »sutor, ne ultra crepidam!« Scrisul acesta dela Sibiu a îndemnat pe d. Todica să revină, în »Convorbirile științifice« ale sale (Nr. 1-2 c.), asupra chestiunii, cu un răspuns din care am găsit că e bine să reproducem de nou părțile mai importante. Ele se dau sub titlul »Iarăș paradoxe« și sunt următoarele:

Pe mine mă surprind nenumăratele paradoxe și antitese din viața socială. În anumit sens întreagă existența noastră este paradoxală.

— Astfel suntem Români, adică *Romani*, cu alte cuvinte originari dela Roma, dar cu religie dela Bizanț.

— De groaza Papei am introdus limba slavonă în biserică, dar dacă spunem lucrul acesta, se zice că facem o »acuză în vădită contradicție cu istoria«.

— De groaza Papei, cântat-am noi în bisericile ortodoxe și »chiraleisa«, dar dacă spunem întâmplarea asta, »sfidăm îndrăzneț adevărul istoric«.

— De groaza Papei începărăm noi a ne împrietini și cu calvinismul anguresc, dar dacă pomenesc ceva de întorsătura asta: fac o »blasfemie la adresa unui martir ca Sava Brancovici«.

— Fie de groaza calvinismului, fie în vederea altor avantagii pentru clerul și poporul românesc, Atanasie Anghel cu protopopii lui ne-au îndreptat privirile spre Roma, stabilind o

pentru câțiva credincioși, la altarul artei pentru artă“ (Sextil Pușcariu).

Literatura românească dinainte de cataclismul mondial — imitatoare fidelă a literaturii franceze — de fapt a fost o literatură de senzație, a propovedit imoralitatea, sensualitatea perversă. O adevărată negustorie literară. Azi, când academicianul René Domnic spune, că »lumea are astăzi nevoie de o literatură mai viguroasă, mai sănătoasă și mai serioasă“ (după »Infrățirea« an. I. nr. 256), — avea-vor scriitorii români curajul să imiteze pe Francezi și în căile cele bune?

Avem motive de îngrijorare. Mai în anul trecut a venit un »artist“ din București, cu recomandare dela patru ministri să facă educație artistică la școlile din Ardeal. Ei, ne-a distrat elevii cântând despre veselile maicelor călugărițe și zemflemizând pe Dumnezeu.

Acum la finele anului școlar ni-s'a dat prilejul să vedem jocul artiștilor dela teatrul național din Cluj. S'au jucat »Cârceii« și »Oh, bărbații«. Adevărată artă pentru — imoralitate. Iată una ni-se spune, să nu urmăm morala pe care o învață »pedagogii în pensioane«. Am ruga pe dl Mihăilescu-Brăila — un adevărat artist de altfel — să-și aleagă mai bine piesele. Ce se poate juca în Cluj, nu se poate juca în provincie. Am avea mai mare lipsă de educație națională și morală.

Poate este public, care ar vrea să vadă și piese ca »Cârceii«? Bun. Atunci recomand să se introducă obiceiul de dinainte de războiu. Atunci piesele »ușurele« erau anunțate prin afișe teatrale roșii.

legătură sistematică cu școlile apusului. Dl Stanca zice că »săvârșesc o greșală fundamentală prin afirmarea aceasta«. Parcă nu ar fi ceva deosebire între inspirațiile vagi, ori chiar convingerile adânci ale cronicarilor și între trimiteria regulată de studenți-teologi la colegiile din Roma, Viena, etc.

— De groaza Papei, chiar astăzi mai degrabă ne orientăm și admirăm organizația bisericii anglicane, mai degrabă simpatizăm cu teologia protestantă, deși nu numai catoliei, dar și corifeii moniștilor, ca Ostwald și alții, constată că »indeplinirea integrală a ideii protestante fundamentale ar duce la anarhie religioasă«. (Die restlose Durchführung des protestantischen Grundgedankens würde zu religiöser Anarchie führen).

Aici d. Todica citează în sprijinul tezei sale, la întâmplare câteva pagini din cărțile de istorie ale lui V. Onișiu (Din cele trecute vremi p. 27), Sextil Pușcariu (Istoria literaturii române I. p. 13) și chiar Ioan Lupș (Istoria bisericească a Românilor ardeleni p. 41 urm.), urmând apoi astfel:

Eu, ca laic, consider chestia unirii noastre cu Roma exclusiv ca o chestie de cultură și progres, ca o verigă în legăturile noastre cu popoarele latine ale apusului, ca un îndemn și ajutor de a ne scăpa de bizantinism, balcanism și de nenumăratele ticăloșii ale vieții publice orientale.

Biserica ortodoxă, cu auto-cefalia ei diriguată de toate guvernele, nu se va putea smulge din aceste cercuri vicioase. De altfel viitorul va dovedi, dacă această temere este îndreptățită, ori nu este. Deocamdată noi avem trebuință, cel puțin pentru 1000 de ani, de o conducere luminată, de caractere de elită, de disciplină de fier. Până atunci, omenirea poate că va progresa, încât și biserica să devină universală-umanitară, precum de fapt a întemeiat-o Hristos, când și-a trimis apostolii să învețe toate popoarele în iubirea lui Dumnezeu și iubirea de-apropielui.

Gavr. Todica.

Revistă bisericească.

Esclența Sa Nunțiu apostolic din București *Francisc Marmaggi* va vizita în 20 a lunei curente centrul vieții noastre bisericești din părțile bănățene, *Lugojul*. Un comitet anume ales, în frunte cu p. prelat Ioan Boroș, vicarul general al eparhiei Lugojului, îi pregătește o frumoasă primire. Asupra ei, sperăm să putem reveni în curând cu amănunte.

Sf. Părinte al Romei a trimis, prin mijlocirea ministrului nostru la Vatican D. Pennescu, 50,000 lire pentru clădirea orfelinelor catolice din Huși și din Hălăucești. Această nouă atențiune a Romei papale față de țara română, va întări și mai mult sentimentul nostru de iubire și adâncă gratitudine față de capul văzut al bisericii Domnului.

În cadrele parohiei noastre din București, s'a constituit la 5 Iunie c., în prezența I. Preasfințitului mitropolit Vasile, o societate de mare importanță, care poartă numele »Sf. Pavel«. Este o societate de bărbați, care și-a pus de scop să intereseze mirenimea noastră cultă cât se poate mai efectiv de chestiunile religioase și bisericești. Ca mijloace se indică întruniri, exhortații, conferențe, o bibliotecă, cor. ș. a. tot lucruri, cari dacă va fi cine să-le dea suflet vor putea face, fără îndoială, ca noua societate să fie cu adevărat o forță de mare valoare pentru viitorul bisericii noastre în capitala țării. Comitetul ales, în frunte cu d. M. Theodorian-Carada, prezintă bune garanții și de aceea sperăm, că asupra activității acestei societăți, patronate de marele apostol al neamurilor, vom mai avea prilejul de a scrie în aceste coloane.

Un ordin al Ordinariatului nostru din Lugoj impune tuturor purtătorilor oficiilor parohiale, să înființeze pe teritoriul parohiei lor cât mai curând societăți de bărbați »Sfântul Pavel«, trimițându-le în scopul acesta statutele acestei tovarășii, tipărite în broșură deosebită.

În ședința consistorială din 28 Iunie, Ordinariatul eparhiei gherlane a instituit o comisie de 9 membrii pentru examinarea profesorilor de religie. Comisia va lucra în aceleași cadre cași comisia arhidiecezană. Pentru anul 1921 s'a fixat termenul de examen pe ziua de 1 Septembrie.

În ședința din 8 Iulie c. Senatul a admis, fără modificări, proiectul pentru organizarea clerului militar. Raportor a fost mitropolitul Pimen al Moldovei. Senatorii bisericii noastre se vede, că n'au avut nimic de spus privitor la usurparea titlului de Alba-Iulia, care e prevăzut pentru noul episcop militar. Să sperăm, că măcar la Cameră se va găsi cineva, care să arate nedreptatea ce se face mitropoliei noastre de Alba-Iulia prin acordarea acestei titulaturii oricărui alt arhieru.

Administrarea fondului religios ortodox din Bucovina a fost trecută, acum de curând, cu decret regal dela ministerul domeniilor la ministerul cultelor. Acesta, la rândul său, a încredințat-o Consistorului din Cernăuți, care va fi controlat din partea unui delegat ministerial. Faptul acesta a nemulțumit partidul dlui I. Nistor, care a pornit la Senat o aprigă campanie împotriva exploatării politice a acestei imense averi (26% din întreg teritoriul Bucovinei). — Chestiunea se va aranja definitiv în cadrele legii de unificare a bisericilor ortodoxe, dar după ce până la înfăptuirea acesteia, se vede, că mai este, pe ziua de 3 Octombrie c. s'a convocat, la Cernăuți congresul bisericii ortodoxe române din Bucovina, pentru a se găsi un aranjament provizor. Ca comisar al guvernului este numit d. ministru Dr. Dori Popovici.

Clerul și credincioșii luterani, de naționalitate maghiară, neluțegând să rămână în cadrele bisericii luterane săsești dela Sibiu, au hotărât să înființeze la Cluj o episcopie luterană maghiară. La adunarea de constituire, ținută la Cluj în 7 Iulie, au fost reprezentate și comunele luterane slovace, și, cu excepțiunea alor 3 cari s'au alăturat la Sași, și cele svăbești din Banat și din jurul Sătmarului. Adunarea a elaborat un proiect de organizare a noiei eparhii, hotărând și editarea unei gazete săptămânale de propagandă.

În sanctuarul Notre-Dame du Chêne (Sorthe) s'au întrunit săptămâna trecută (4-9 Iulie c.) arhiepiscopul de Tours, și episcopii d'Angers, Laval, Poitiers, Nantes, Luçon, Le Mans și Enos pentru a face în comun exerciții spirituale, așa numitul retraite. Conducătorul acestor prime exerciții de acest fel a fost p. Barret.

La Paray-le-Monial în Franța, s'a ținut în primele zile ale lui Iunie un congres euharistic național, sub prezidenția Cardinalului Dubois din Paris. Au participat la vre-o 20,000 de membrii din toate părțile țării, luându-se hotărâri foarte importante pentru consolidarea vieții euharistice franceze.

După modelul marilor congrese catolice germane și italiene, se va ține în 8 Sept. c. primul congres catolic polon în Varșovia. Cu acest prilej se vor pune în discuție o întreagă serie de chestiuni religioase, sociale și economice. Comitetele de pregătire ale congresului lucrează deja din greu. Congresul se va ține sub prezidenția contelui Mihail Libanski.

Săptămâna politică.

În ședința din 7 Iulie (Sânzienele), Camera a votat legea agrară pentru vechiul regat cu 217 voturi, față de 78. Intrunind astfel mai mult decât două treimi, și după modificările ei de la Cameră au fost votate în aceeași proporție și de Senat, principiile legii se vor înscrie în constituție. Conform acestei legi, cotele de expropriere variază între 100—300, respective (la moșiile, a căror proprietari au avut pe ele la 1 Febr. 1921 investiții importante) între 100—500 hectare. Pământul expropriat se va plăti proprietarului cu un preț, care nu va întrece arânda regională din 1916. Jumătate se va plăti de țărani, iar cealaltă jumătate se va achita de stat dintr'un impozit asupra averilor mai mari de 200,000 lei și asupra îmbogățitorilor de războiu.

— O comisie specială a deputaților discută modificările de introdus în legea agrară pentru Ardeal, care încă va trebui să treacă în această sesiune.

— Foarte importante sunt și legile financiare, ale impozitului pe avere, pe lux, pe îmbogățirii de războiu șcl. de cari se ocupă acum parlamentul. Ultimele zile ale sesiunii sunt rezervate bugetului.

— O grea luptă se anunță, în chestia Reșiței. Partidul liberal nu poate ierta guvernului, că partidul poporului s'a înstăpânit, pe urma decretului lege al dlui Tâslăuanu, asupra unor atât de mari bogății ale țării, iar opoziția națională înțelege ca puternicile uzine de fier, atât de necesare pentru apărarea țării, să fie exclusiv ale statului și astfel întreagă opoziția se va uni pe tema aceasta. Chiar și dintre deputatu majorității sunt mulți, cari nu împărtășesc în acest punct intențiunea guvernului, așa că o surpriză că este eschisă.

— Sâmbăta trecută, d. Take Ionescu a făcut la Cameră un mare expozeu asupra politicii externe a României, lămurind pe cât au permis uzanțele diplomatice toate chestiunile cari pot interesa țara. Astfel a vorbit despre tratatele de alianță și comerciale cu Cehoslovacia, cu Iugo-Slavia și cu Polonia, cari se vor publica, cu excepția clauzelor militare, zilele acestea, imediat după ratificare. Cu Rusia sovietelor a ajuns, până acolo, încât să recunoască dacă nu starea de pace, dar cel puțin, că nu suntem cu ea în stare de război. Nu peste mult speră să se încheie un tratat de alianță și cu Grecia, putând astfel paraliza, în germene, orice intențiuni tulburătoare ale Ungariei și ale Bulgariei.

— Noul guvern italian s'a constituit sub prezidenția lui Bonomi. Au intrat în el 2 socialiști reformați, 3 democrați, 3 populari, 1 liberal, 3 democrați sociali, 2 senatori și un diplomat de cariera (marchizul della Torreta, ministrul de externe). După cum reiese din aceasta combinație, guvernul Bonomi va trebui să țină seamă în politica internă de toate nuanțele de partid, iar în afară să meargă tot cam pe urmele contelui Sforza.

— Chestia irlandeză pare a merge spre o soluție împăciuitoare. Pe urma multelor capacitări ale generalului Smuts și ale altor oameni cu influență asupra Irlandei, De Valera, șeful republicei sinn-feiniste s'a decis să accepte invitarea lui Lloyd George, punându-i în vedere că pe Joi în 14 Iulie va fi Londra. În vederea acestei întâlniri, cu ziua de 11 Iulie, la amiazi, s'au suspendat ostilitățile între Anglia și Irlanda. Recrutările trupelor au încetat și batalioanele ce trebuiau să plece în Irlanda au primit ordin să-și amâne plecarea. Intreagă lumea așteaptă acum cu mult interes rezultatul întrevederilor dela Downingstreet.

— În războiul greco-turc s'a pornit Dumineca trecută o nouă perioadă. Armata grecească, refăcută sub comanda personală a regelui Constantin, a pornit o mare ofensivă, deodată în patru direcții. Cercurile militare spun, că Grecii sunt și mai mulți și mai bine armați decât Turcii, dar cu toate acestea nu se poate prevedea rezultatul. Turcii se țin bine, și au, se vede, ajutoare însemnate dela Rusia.

Știri mărunte.

Primiriile la sf. teologie se fac în Gherla la 4 August c., în Blaj la 15 August c., iar la Lugoj în 18 a lunii curente. — Numărul celor ce se vor prezenta la concurs va arăta dacă sunt ori nu îndreptățite nădejtile celorce sperază o afinență mai mare decât în ultimii ani.

Concurs. Ordinariatul de Gherla publică cu terminul de 31 Iulie c. concurs la parohia Gichișul de jos, cu terminul de 1 August c. la parohiile Bocicoel și Chiuești, iar cu terminul de 15 August c. la parohia Sîntereag.

— Ordinariatul de Lugoj publică concurs cu terminul de 15 August c. la parohia Petrilea-Lonea, iar cu terminul de 15 Septembrie c. la postul de cassar al clerului, înființat acum de curând.

Plecarea familiei regale în străinătate a fost fixată în mod definitiv pentru ziua de 15 Iulie. M. S. Regele, însoțit de d. colonel Țenescu, adjutant regal se duce la Bayol în Franța, spre a face o cură de o lună de zile. M. S. Regina și A. S. R. Prințesa Ileana, însoțite de d. colonel Rădescu, pleacă la St. Brioul, pe coasta mării Măneci. Suveranii vor rămâne câteva zile și în capitala Franței.

Monument lui Mihail Eminescu. La propunerea deputatului țărănist Panaitescu, Camera a hotărât ridicarea unui monument național, nemuritorului nostru poet Mihail Eminescu. Deputații și senatorii au contribuit cu diurna pe o zi, iar ministerul artelor s'a înscris cu suma de 50,000 lei. O listă de subscripție s'a deschis la acest minister, care a luat angajamentul să facă o întinsă propagandă, pentru ca monumentul ce se va ridica în mijlocul capitalei să fie vrednic de memoria geniului creator al lui Eminescu. Contribuțiile se adresează ministerului artelor la București.

Cursuri de vară la Vălenii de munte. D. Nicolae Iorga a luat hotărârea, de a învia, începând cu ziua de 1 August c., cursurile de vară dela Vălenii de munte. În anunțul ce-l face prin „Neamul Românesc“, d. Iorga spune, că aceste cursuri au scopul „de a lămurii repede, în punctele esențiale, problemele de azi ale României, dând cunoștinți indispensabile și încercând soluții obiective“. — Inscrierile, oari suntem siguri vor fi foarte numeroase, se fac la redacția ziarului „Neamul Românesc“ în București (Lipsanilor noi 12).

Locale. Măine, Dumineca a patra după Rusalii, va predica în catedrală p. Ioan Moldovan, profesor.

— Petrecerea de vară dela Sâmpetru a reuniunii pompierilor noștri voluntari, a dat o frumoasă dovadă despre tăria legăturilor ce se pot face în vederea unui scop atât de umanitar, cum este cel urmărit de această reuniune. Directorul Munteanu, comandantul mândrei cete, poate fi mulțumit de disciplina ce-a reușit să i-o impună. Ea ne inspiră toată încrederea pentru cazul nedorit al unui incendiu.

— Miercuri, în 13 Iulie, s'a stins Valeria M. Domșa, elevă de cl. III. liceală, fiica profesorului nostru Flaviu C. Domșa. În mormântarea s'a făcut ieri Vineri, participând toți prietenii și cunoscuții întristatei familii, căreia îi transmitem condoleanțele noastre.

O faptă frumoasă este aceea a fruntașilor Alexă Porav, Pavel Porav, Ioan Pal, Vasile Moldovan I. Nicolae și Vasile Porav a Manții din Craifalăul de Câmpie, cari întorcându-se din America au cinstit biserica noastră de acolo cu suma de 5436 lei. Dumnezeu le răsplătească înșutit!

Bibliografie.

— Au apărut:

Lira libertății, colecție de cântece naționale, imnuri, marșuri, doine și hore, eulose de Nicolae Jughnaru. Ediția a patra din nou aranjată. Lugoj 1921. Prețul 5 lei.

G. D. Scraba, În chestia concordatului. București 1921. Prețul 2 lei.

Este o cuvântare ținută la societatea clerului ortodox român, în care autorul cere să sprijine cu argumente științifice teza foarte puțin democratică: „Un acord de toleranță (religioasă) limitată (!) se poate admite, un concordat cu drepturi niciodată. Așa va fi fost înainte de războiu și poate în vechiul regat, dar nu va mai fi în noua eră a deplinei libertăți profesionale. De altfel, teza anti-democratică în sine este cât se poate mai slab susținută. Cuvântarea este mai curând o compromitere a ei.

Anuarul Seminarului arhidiecezan teologic „Andreian“ din Sibiu. (Publicat de Dr. Eusebiu R. Roșca, director). Sibiu 1921.

Anuarul școlii primare de stat din Blaj. (Publicat de Direcțiune). Blaj 1921.

„Cultura Creștină“ Nr. 6 (Iunie). Prețul 5 lei. Abonamentul 40 lei pe an. Blaj.

„Revista Teologică“ Nr. 4—5 (Aprilie—Maiu). Apare lunar sub patronagiul mitropolitului Nicolae al Sibiului.

Comitetul de redacție (?) ne pune în vedere, că în numărul proxim va arăta sbaterile zădarnice (ale „Culturii Creștine“ și ale „Unirii“), și pune la locul lor măturile mincinoase ale unor scriitori a căror cuvinte se citează tendențios, și va vădi falșul osanalelor atribuite papismului și catolicismului. După cum vedem este un program destul de bogat și nu tocmai ușor. De aceea e și lipsă de atâta vreme. Noi așteptăm liniștiți, fiindcă ne-a plăcut totdeauna să căutăm adevărul și sperăm că, dacă ne va ajuta și revista dela Sibiu vom putea să-l desvălim mai ușor pentru toată lumea.

„Convorbiri științifice“. Revistă mensuală pentru știință și cultură nr. 1—2 (Martie—Aprilie). Redactor: Gavr. Todica. Abonamentul lei 25. Geoagiul-de-jos (adm. tipografia Libertatea în Orăștie).

„Lumina Creștinului“ Nr. 4—5 (Aprilie—Maiu). Iași. Prețul 1'50 lei.

„Vieța“ Nr. 5—6 (Maiu—Iunie). Hălăucești. Abonamentul 20 lei pe an.

Concurs.

Pentru completarea postului de învățător devenit vacant la școala comună din Orlat prin aceasta se publică concurs.

Postul vacant e împreună cu salariu și bani de cvartir conform normelor în vigoare. Învățătoarea care va fi aleasă va fi obligată a propune lucrul manual la fete în toate clasele.

Rugărilor provăzute cu documentele recente sunt a se înainta până la 20 Iulie a. c. la subsemnatul Sfat școlar.

Orlat, la 3 Iulie 1921.

Sfatul școlar:

Ioan Becichei m. p.	Ioan Stoia m. p.
paroh gr.-cat. președinte.	secretar.

Publicațiune de licitare.

Direcțiunea uzinelor metalurgice și metalo-chemice din Zlatna publică concurs pentru furnizarea alor 6—8000 m³ lemne de foc de fag (sănătoase calit. I.) trebuincioase la fabrica de sulfat de cupru și bisulfid de carbon pe anul 1921/1922.

Ceice doresc a întreprinde furnizarea acestei cantități de lemn sunt datori a-și înainta ofertele lor închise, în scris, dimpreună cu garanța de 5% la șeful susmenționatei direcțiuni până la 31 Iulie a. c.

Deschiderea ofertelor să va întâmpla în 1 August a. c. 11 ore în biroul Directorului. Furnizarea o va aproba și respective va decide Direcțiunea Generală a Minelor din București.

Condițiunile speciale se pot vedea la biroul administrativ al Direcțiunei în decursul orelor oficioase. (18) 2—3.

Zlatna, la 2 Iunie 1921.

Directorul.